

1. Абросімова С. Книга на Запорозькій Січі / С. Абросімова // *Книжечка* — 1991. — № 6. — С. 20-21. 2. Білокінь С. Микола Зеров і книга / С. Білокінь // *Книжечка* — 1990. — С.10-19. 3. Геращенко М. В. Книга в житті першого президента України / М. В. Геращенко // *Книжник*. — 1991. — № 4. — С. 10-12. 4. Ківшар Т. І. Культурно-просвітницька та наукова діяльність С. Сірополка у 1921-1923 рр. / Т. І. Ківшар // *Перші книгознавчі читання*. — К., 1997. — С. 27-35. 5. Ківшар Т. І. Просвітницька спадщина Софії Русової / Т. І. Ківшар // *Праці центру пам'яткознавства*. — К., 1993. — Вип. 2. — С. 173-187. 6. Ківшар Т. І. Степан Сірополко / Т. І. Ківшар // *Бібл. вісн.* — 1997. — № 6. — С. 32-35. 7. Новальська Т. В. Український читач у бібліотечнознавчих дослідженнях (кінець ХІХ-початок ХХІ ст.): моногр. / Т. В. Новальська. — К., 2005. — 252 с. 8. Ротач П. П. Круг чтения украинского поэта И. П. Котляревского / П. П. Ротач // *Русские библиотеки и их читатель (из истории русской культуры эпохи феодализма)* / П. П. Ротач. — Л., 1983. — С. 203-209.

УКРАИНСКОЕ БИБЛИОТЕЧНОЕ ЧИТАТЕЛЕВЕДЕНИЕ: ЭТАПЫ СТАНОВЛЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Выявлено и проанализировано основные этапы становления библиотечного читателя, как специального библиотековедения. Раскрыты основные направления развития этой дисциплины.

UKRAINIAN LIBRARY READERSHIP SCIENCE: FORMATION STAGES AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The basic stages in formation of the library readership science as the special library science had been determined and analyzed. Basic directions of development of this discipline are exposed.

Стаття надійшла 25.10.2010

УДК 002.2

Н. Н. Зубко, Н. В. Жмовка

Українська академія друкарства

КНИЖКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ СІМ'Ї ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ЗАЦІКАВЛЕНЬ ДИТИНИ

Висвітлюються результати анкетного опитування батьків львівських школярів, яке проводилося кафедрою книгознавства і комерційної діяльності Української академії друкарства у межах проекту «Дослідження процесів книгокористування серед молоді». Аналізуються відповіді батьків про структуру, мотиви читання їхніх дітей, джерела задоволення книжкових потреб, способи заохочення до читання тощо.

Дослідження читання, читання дітей, структура читання, книжкове середовище

В останні два десятиліття під впливом формування ринкового середовища, урядової політики у книжковій галузі, зниження рівня достатку більшої частини населення України та інших процесів більшою чи меншою

мірою поступово трансформувались усі суб'єкти книжкової справи: видавництва, книготорговельні підприємства, бібліотеки, читачі. Паралельно із позитивними змінами, які відбулися у галузі книговидавництва і книгорозповсюдження, залишилися невирішеними проблеми, пов'язані з поширенням книг у регіонах, забезпеченням належної якості книжкової продукції, «втратаю читача». Дослідники присвячують особливу увагу саме питанню зниження читацької активності, нерегулярному читанню або цілковитій відмові від нього, що позначається на розвитку як особистості, так і суспільства.

Читання впливає на життя людства у багатьох сферах і аспектах, зокрема таких, як:

культурний і науковий (читання друкованих видань як і раніше є ключем до оволодіння культурною і науковою спадщиною багатьох поколінь людей);

соціальний (читання є передумовою активної і усвідомленої участі людини в громадському житті);

економічний (технічний прогрес і нові технології потребують підготовки грамотних і високоосвічених фахівців, без яких немислима ефективна економіка);

демократичний (друковане слово — найефективніший і найдоступніший засіб забезпечення плюралізму думок у демократичному суспільстві, яке завжди опирається на добре інформованих громадян);

розвиток творчих можливостей особистості (читання — це важливий крок у становленні і розвитку особистості, формування її поглядів на навколишній світ і на інших людей) [7, с. 36–37].

Важливу роль у вивченні читача і читання відіграють конкретні соціологічні дослідження локального, регіонального та загальнодержавного рівнів, об'єктом яких стають, як правило, користувачі бібліотек. Опрацьовані результати публікуються на сторінках інформаційно-аналітичного бюлетеня «Соціологічні дослідження в бібліотеках» Національної парламентської бібліотеки України, «Бюлетень соціологічної служби» Національної бібліотеки України для дітей тощо.

Проект «Дослідження книжкового ринку» (2006–2008) реалізувався за підтримки Міжнародного фонду Відродження та Фонду східноєвропейського книжкового проекту. Дослідження проводила компанія GfK Ukraine, обрана за результатами тендерного відбору. Це комплексне дослідження українського книжкового ринку мало на меті: визначити, яка частка українського населення купує книжки та якими є мотивації цих купівель; вивчити канали реалізації книжок; проаналізувати відмінності між покупцями за каналами реалізації та соціально-демографічними характеристиками; вивчити сезонні коливання на книжковому ринку; зібрати та проаналізувати інформацію про видавців і роздрібних та гуртових продавців, які працюють на ринку України. У процесі дослідження методом особистого інтерв'ю вдома було опитано 1 000 респондентів віком 15–59 років [6].

Упродовж 2008–2009 рр. кафедра книгознавства та комерційної діяльності Української академії друкарства (м. Львів) виконувала науково-дослідницьку роботу «Дослідження процесів книгокористування серед молоді» для вивчення стану інтересу до книги і читання у молодіжному середовищі та виявити чинники, що впливають на книгокористування для розроблення системи заходів щодо підтримки і розвитку читання з боку держави, освітніх та бібліотечних установ, видавничо-книготорговельної галузі.

У межах дослідження процесів книгокористування серед молоді та на виконання наказу Управління освіти Департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради у травні 2008 р. опитано одну тисячу батьків, діти яких навчаються у львівських школах. Спеціально розроблена анкета стосувалася читацьких інтересів і книжкових уподобань учнів, тобто структури, мотивів читання, джерел задоволення книжкових потреб і укладалася, щоб з'ясувати думку батьків щодо того, якими виданнями потрібно наповнити фонди шкільних бібліотек.

Соціологічне дослідження охопило всі райони міста Львова. У ньому взяло участь 1000 батьків віком: від 23 до 69 років (7,7 % батьків віком від 21 до 30 років; 47,3 % — від 31 до 40 років; 31,6 % — від 41 до 50 років, 9,3 % — від 51 до 60 років; 4,1 % — більше 61 року). Більшість серед опитаних становили жінки (66 %) і лише 34 % — чоловіки. Вони, як правило, мають вищу освіту (65,2 %). До кола опитаних увійшли керівники, управлінці, менеджери, державні службовці, професіонали, фахівці, технічні службовці, працівники сфери торгівлі та послуг, кваліфіковані робітники, робітники різних галузей народного господарства, освіти, культури, а також домогосподині (3,7 %).

Як показали результати дослідження, 77 % опитаних батьків вважають, що їхні діти люблять читати; 22,3 % відповіли, що не люблять і 0,7 % утрималися від відповіді.

На думку батьків, на ставлення дітей до книги і читання впливає, насамперед, сім'я (36,04 %). Важливу роль у цьому процесі батьки відводять школі (23,83 %). Вплив бібліотеки на читання батьки вимірюють 7,2 %.

Кожен четвертий з опитаних вважає, що дитина залучати себе до книжки повинна сама (25,19 %), знімаючи якоюсь мірою з себе відповідальність щодо виховання «людини, яка має потребу в читанні».

Відповідаючи на питання «Хто повинен залучати дитину до читання?», 13,22 % опитаних наголосили, що їхня донька та син читають самі і не потребують додаткового стимулювання; 15,97 % вважає, що цьому сприяє позитивний приклад батьків, 14,63 % — обговорення прочитаного з дитиною. При цьому майже у всіх таких сім'ях є домашня бібліотека (92,04 %).

Деякі батьки змушують дитину читати, оскільки цього потребує шкільна програма (12,7 %). Вони допомагають вести читацький щоденник (4,56 %), записують до бібліотеки (8,31 %). Батьки наймолодших школярів читають їм уголос або разом із ними (22,93 %). Серед активних засобів стимулювання читання застосовують матеріальну мотивацію, а саме купівлю

подарунку за прочитану книжку. До таких кроків вдається кожен четвертий респондент. Серед власних варіантів відповіді (не передбачений анкетой) часто повторювалися такі: «хороша книга», «цікава книжка», «захоплююча книга», «гарно ілюстроване видання». Отже, одним із чинників, що спонукає до читання у дитячому, юнацькому та старшому віці, є здатність книги зацікавити читача, її відповідність цільовому та читацькому призначенню, тобто якість і конкурентоспроможність конкретного видання. Цей чинник необхідно враховувати видавцям проєктуючи книгу, готуючи рекламну інформацію про неї.

Для заохочення дітей до читання опитані львів'яни «купують», «дарують», «підбирають» для них цікаві книги, «відвідують разом книжковий Форум», «ходять сім'єю по книгарнях і вибирають те, що дитині подобається» тощо. Дорослі шукають компромісів і різних способів зацікавити дитину, починаючи від переконань, що це «корисно», «єдина можливість розвивати інтелектуальне мислення» й до конкретних пропозицій: вибрати книгу самостійно.

Деякі респонденти небезпідставно вважають, що на читання молодих людей впливають засоби масової інформації, адже аналізуючи відповіді на інші питання анкети, стає очевидним, що школярі читають або програмні твори, або твори «розкручених» авторів, імена яких завжди «на слуху».

85 % респондентів мають домашні бібліотеки. У 79,4 % таких сімей діти читати люблять. 3,6 % батьків домашню бібліотеку не поповнюють, користуючись, очевидно, книгозбірнями бабусь і дідусів.

69 % батьків намагались охарактеризувати свої книжкові зібрання за різними параметрами: тематикою, цільовим та читацьким призначенням, при цьому деталізували їх навіть до конкретних серій та авторів. Часто опитані не могли означити, які книги переважають у бібліотеці, й записували: «багато», «багато різних», «різні», «на різні теми», «різних жанрів». Такі відповіді дали 5,9 % респондентів.

За тематикою у бібліотеках опитаних переважають історичні книги (10,4 %). Значно менше домашніх книгозбірень складається переважно з релігійних (1,5%), філософських (0,05%), психологічних (0,04%), природничих (0,04%), технічних (0,04 %) видань. Ще рідше називали медичні, військові, мистецькі книги.

Вагоме місце у фондах домашніх бібліотек посідають видання художніх творів. 25,1 % респондентів не уточнили, яких саме. 8,4 % зазначили, що це твори класиків. Деякими батьками окреслено роди, види або жанри художньої літератури їхніх книгозбірень. Серед них такі прозові твори, як детективні (4,3 %), фантастичні (3,3 %), пригодницькі (5,3 %). Романи назвали 3,4 % респондентів, повісті — 0,3 % . У деяких бібліотеках домінують поетичні (0,9 %) та драматичні (0,2 %) твори. Назвали респонденти і такі відомі серії, як «Бібліотека української літератури», «Шкільна бібліотека», «Всемирная литература».

Опитані наголошували на домінуванні у їхніх бібліотеках художньої літератури українських (2,2 %), зарубіжних (1,6 %), українських та зарубіжних авторів водночас. Деякі зазначали, що це видання сучасних письменників (1,4 %). Загалом художня література посідає пріоритетне місце у домашніх бібліотеках 58,1 % опитаних львів'ян.

Пріоритети домашніх бібліотек окремі респонденти визначали у типологічному вимірі: 6,6 % назвали довідкові книги; 3,6 % — наукові; 1,3 % — науково-популярні; 0,8 % — навчальні; 0,2 % — практичні; 0,1 % — нормативні.

Дитячі книги представлені у бібліотеках 5,1 % опитаних. До них варто додати 3,2 % відповідей, у яких зазначені такі жанри дитячої літератури, як казки, 0,3 % — оповідання. 3,1 % батьків написали, що є у них вдома й лізнавальні книги для дітей, у тому числі енциклопедії.

На запитання: «Чи користується ваша дитина домашньою бібліотекою?» відповіді респондентів розподілилися таким чином: «так» сказало 46,16 %, зрідка — 30,71 %, «ні» — 9,79 %. Понад 13 % батьків зазначили, що їхнім дітям не вистачає наявних у домашній бібліотечі книг.

Більшість опитаних зауважили, що поповнюючи домашню бібліотеку, орієнтуються на коло читання своєї дитини. Так робить завжди 58,7 % респондентів, інколи — 27,8 %, не робить — 5,26 %. Деякі батьки зауважили, що їхні діти самі купують собі книги. Не можна оминати відповіді респондентів, у яких вони з жалем зазначали, що «книги дуже дорогі», «не можу собі дозволити», «цікаві книги дуже дорого коштують», «не вистачає коштів» тощо. Загалом понад 2 % батьків, зазначили, що книга не входить до їхнього споживного кошика, оскільки є дорогим товаром. Траплялися відповіді, у яких опитані наголошували, що не купують книг для дітей, бо вони їх не читають.

Інформаційні запити школярі задовольняють через фонди шкільної бібліотеки. Відповіді респондентів на запитання «Чи бере ваша дитина книги у шкільній бібліотечі?» розподілилися таким чином: «так» — 34,2 %, «інколи» — 3,1 %, «часто, але не завжди є в наявності потрібні книги» — 25,8 %, «зрідка, бо нема потрібних книг» — 20 %, «ні» — 9,8 %, «ні, бо тут недостатній вибір літератури» — 9,8 %. Деякі респонденти зазначали, що їхнім дітям достатньо наявних вдома книг (1,9 %). Частина школярів «випозичає» книги у інших громадських бібліотеках (2,1 %) або у друзів чи знайомих (0,5 %). Кілька дорослих зазначило, що купує потрібні книги (1,3 %).

На думку 62 % респондентів, у шкільних бібліотеках не завжди є потрібні книги. Зазначені відповіді свідчать, що третина батьків відчуває нестачу в бібліотечі довідкових видань. Така ситуація зумовлена не лише дороговизною таких книг, зокрема енциклопедій, обмеженою кількістю одиниць збереження, але й тим, що таку літературу не видають учням для читання вдома, а пропонують користуватися у читальному залі бібліотеки. Водночас діти із задоволенням читають енциклопедії, про що пишуть батьки у відповідях на інші анкетні запитання.

Не менше батьків звертає увагу на недостатню кількість у фондах бібліотек пізнавальних видань. Адже справді на цьому сегменті книжкового ринку утворився вакуум, який хоч і почав заповнюватися останніми роками, але досить фрагментарно.

Кожен четвертий з батьків наголосили, що у шкільних бібліотеках бракує видань художньої літератури. Не задовольняються інформаційні запити школярів й щодо книг «першої необхідності» — навчальних. Про це свідчить 16,51 % відповідей респондентів. Окремі батьки не змогли відповісти на це запитання, зазначаючи «важко відповісти», «поки не знаю», «я не компетентний», «не орієнтуюся», «не цікавлюся» тощо. Найпоширенішим серед запропонованих респондентами був варіант «сучасних авторів» (1,2 %). Один з батьків вказав на відсутність у шкільних бібліотеках аудіокниг.

На питання «Які книги, окрім навчальних, повинні обов'язково бути у фондах шкільної бібліотеки (вказіть авторів та назви)?» батьки відповідали неохоче і найчастіше вказували не конкретні книги, а види та жанри. Передусім батьки хочуть бачити у шкільних бібліотеках художні (47,3 %), довідкові (26,5 %), науково-популярні книги (21,1 %), наукові (3 %), практичні (2,1 %). Тематика названих книг обмежилася такими галузями знання: історією, психологією, етикою, краєзнавством, природознавством, технікою, політикою, філософією.

На думку батьків, у бібліотеках шкіл повинні бути книги таких класиків української (Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, Василя Стуса, Ліни Костенко, Архипа Тесленка, Павла Тичини, Григора Пютюнника, Уласа Самчука, Григорія Сковороди, Василя Симоненка, Пантелеймона Куліша, Івана Нечуя-Левицького, Олесе Гончара та ін.) та зарубіжної (Льва Толстого, Михайла Булгакова, Марка Твена, Вільяма Шекспіра, Данієля Дефо, Керолла Льюїса, Жуля Верна, Віктора Гюго, Герберта Веллса, Теодора Драйзера, Бернарда Шоу, Вальтера Скотта, Фенімора Купера, О. Генрі, Майна Ріда, Жорж Санд, Джанні Родарі, Джона Толкієна, Редьярда Кіплінга) літератури. Серед сучасних авторів вказали Пауло Коельо, Джоан Ролінг, Божену Немцову, Дарію Донцову, Юрія Андруховича, Любка Дереша, Сергія Жадана, Ірен Роздобудько, Ізабеллу Сову, Марину та Сергія Дяченків.

Відповідаючи на запитання анкети «Які книги читас ваша дитина у вільний від навчання час?», батьки часто обирали кілька варіантів відповідей. Підсумувавши їх, можна стверджувати, що у вільний час діти надають перевагу художнім книгам (47,13 %). Значна кількість відповідей вказує на пріоритетне місце науково-популярної (15,85 %) та довідкової (12,05 %) книги у дитячому читанні.

Важливе місце у читанні шкільної молоді посідає періодика (18,58 %). На рис. 1 відображені ті періодичні видання, назву яких згадали декілька респондентів. Деякі батьки вказували не конкретні періодичні видання, а їх тематику або читачке призначення: дитячі, молодіжні, для підлітків, спортивні, комп'ютерні, технічні, телевізійні, для дівчат, журнали мод, християнські, кросворди тощо.

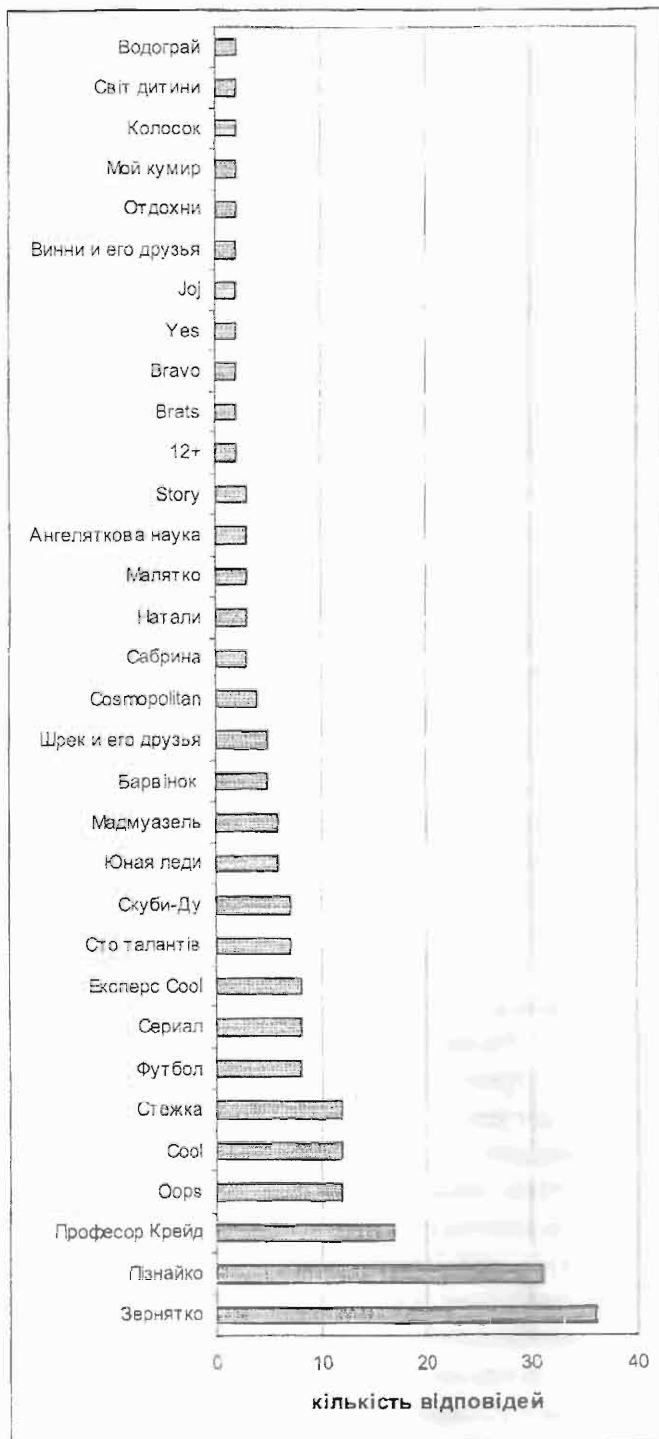


Рис.1. Найпоширеніші відповіді респондентів щодо журналів, які переважно читає їхня дитина

Діти опитаних батьків надають перевагу книгам про тварин (21,39 %), про подорожі (19,2 %). Цікавлять школярів книги про природу (15,28 %). Проблемами однолітків, про які розповідається у книгах, цікавиться 14,85 % дітей анкетованих батьків. При цьому слід зазначити, що такий варіант обрав кожен четвертий респондент. Найменша частка батьків обрала відповідь «книги про нове в науці». Це пов'язано і з обмеженою пропозицією таких видань на вітчизняному книжковому ринку. Історичні книги посіли 8,76 % у дитячому читанні. Об'єктом дитячого читання є відомі постаті минулого та сучасності (10,54 %). Деякі діти люблять читати про козаків (0,16 %).

Особливо цікавими є ті відповіді, які батьки дописали власноручно (14,9 %). Лідирують серед них такі: «фантастика» та «пригоди», «казки», «легенди», «міфи» (загалом 1,53 %). Очевидно, юнаків цікавлять видання про техніку (1,26 %). Вони люблять читати про персональні комп'ютери (0,11 %), автомобілі (0,16 %). До читацьких інтересів дітей входять і книги про спорт (у тому числі футбол). Такі відповіді як власний варіант дописали 0,63 % опитаних батьків. Крім спорту, у такий спосіб означили книги про танці (0,05 %). Дівчата полюбляють читати про «кохання» (0,63 %), «моду і стиль» (0,16 %).

Поодинокі відповіді стосуються книг про «містику», «надприродне», «таємниче і загадкове». Цікавлять школярів розвідки про космос (0,16 %). Є серед учнівських уподобань книги з релігії, у тому числі християнські. Не залишають школярів байдужими видання про мистецтво (0,11 %). Дехто читає книги з етнографії, про культуру та звичаї українського та інших народів (0,16 %). Приваблює молодь краєзнавча література, зокрема про Львів (0,11 %).

Серед художніх текстів проза посідає пріоритетне місце у читанні школярів (66,06 %). При цьому їхні вподобання до жанрів прозових творів розташувалися у такому порядку: пригодницька, фантастична, історична, детективна. Поезії надає перевагу 15,87 %. Відповідно до відповідей батьків, діти найбільше люблять читати пейзажну, любовну та громадянську лірику. Вражає кількість відповідей (18,02 %), які вказують на те, що школярі люблять читати драматичні твори. На нашу думку, у цих відповідях є частка похибки, оскільки у окремих опитаних з драматичними творами асоціювалися не так видання комедій, трагедій тощо, як прозові твори з драматичним сюжетом.

Розподіл відповідей на запитання «Що більше любить читати ваша дитина?» показав, що школярі надають перевагу сучасній літературі (60,92 %), а не класичній (28,44 %). При цьому дітям до вподоби твори зарубіжних, а не вітчизняних авторів. Хоча відкриті питання таку тенденцію не підтверджують.

На питання «Назвіть книги (авторів), які ви рекомендуєте своїй дитині для читання» відповіло 630 батьків, з них назви творів або їхніх авторів назвали 83,33 %. Це, насамперед, художня література, головним чином, класика. Прізвища письменників, згадані більше, ніж п'ятьма респондентами,

наведено на рис. 2. Серед авторів, названих рідше, були такі, як Юрій Андрухович, Агнія Барто, Річард Бах, Едгар Берроуз, Люк Бессон, Олександр Блок, Бруно Ферреро, Януш Вишневський, Муні Вітчер, Олександр Волков, Аркадій Гайдар, Ярослав Гашек, Генріх Гейне, О. Генрі, Йоганн Вольфганг Гете, Леонід Глібов, Олесь Гончар, Юстейн Гордер, Євген Гуцало, Любко Дереш, Федір Достоевський, Теодор Драйзер, Марина та Сергій Дяченки, Сергій Жадан, Едгар По, Антуан де Сент-Екзюпері, Оксана Забужко, Павло Загребельний, Микола Зеров, Еміль Золя, Патрік Зюскінд, Іван Ле, Генріх Ібсен, Оксана Іваненко, Роман Іваничук, Франц Кафка, Адріан Кащенко, Григорій Квітка-Основ'яненко, Кір Буличов, Ольга Кобилянська, Пауло Коельо, Володимир Короленко, Агага Крісті, Джеймс Фенімор Купер, Володимир Малік, Марія Матос, Панас Мирний, Алан Мілн, Маргарет Мітчел, Сомерсет Моєм, Юрій Мушкетик, Осип Назарук, Андрій Некрасов, Джеймс Олдрідж, Джон Остін, Борис Пастернак, Марсель Пруст, Олена Пчілка, Франсуа Рабле, Еріх Марія Ремарк, Десмонд Стюарт, Джанні Родарі, Ірен Роздобудько, Рафаель Сабатіні, Жорж Санд, Улас Самчук, Джонатан Свіфт, Генрік Сенкевич, Мігель Сервантес, Вальтер Скотт, Ізабела Сова, Володимир Сосюра, Фредерік Стендаль, Михайло Стельмах, Михайло Старицький, Архип Тесленко, Зінаїда Тулуб, Оскар Уайльд, Роман Федорів, Рувим Фраерман, Михайло Хвильовий, Стефан Цвейг, Богдан Чалий, Шарль Перро, Марина Цветаєва, Роальд Дал, Ренате Вельш, Корній Чуковський, Альфред Шклярський, Ґернанд Шоу, Євген Шморґун, Юрій Яновський, Шолом-Алейхем і т.д.

3,17 % опитаних вказало, що рекомендують дітям енциклопедичні видання, 3,97 % — пізнавальну та науково-популярну, 0,95 % — навчальну літературу. Називались також книги різної тематики: історичні (у тому числі, з історії України, Львова, УПА), морально-етичні, християнські, патріотичні, з логіки, природознавства, комп'ютерних технологій, про наукові відкриття тощо. З нехудожніх видань назвали такі книги: Філл Рейс «Секрети успішного навчання», Іржі Томан «Мистецтво говорити», Алла Потапова «Світ навколо тебе. Поради розумника Дмуха», енциклопедія «Моя країна Україна», а також «Універсальний довідник школяра». «Новий універсальний довідник «Хочу все знати».

Деякі респонденти вказали видавничі серії «Бібліотека пригод», «Я пізнаю світ». Окремі батьки рекомендують ті книги, які «несуть позитив», «містять корисні знання», «доступно написані», «гарно ілюстровані» тощо, тобто намагаються попередньо оцінити книжкове видання як за змістом, так і за формою.

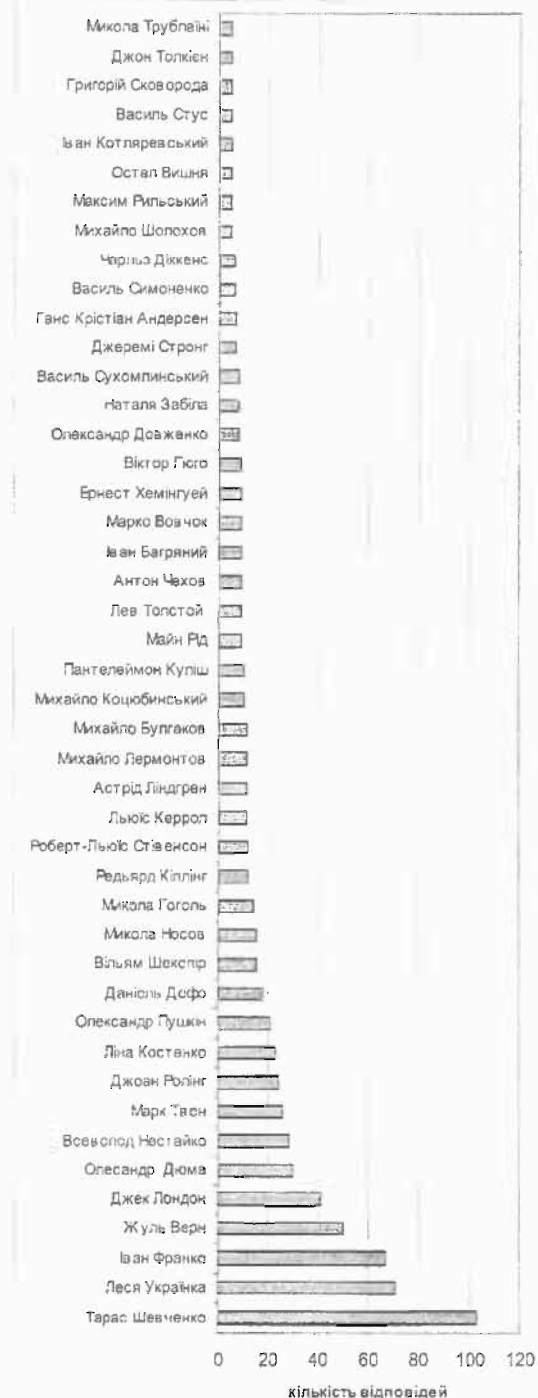


Рис. 2. Найпоширеніші відповіді респондентів на питання «Назвіть книги, які ви рекомендуєте своїй дитині для читання»

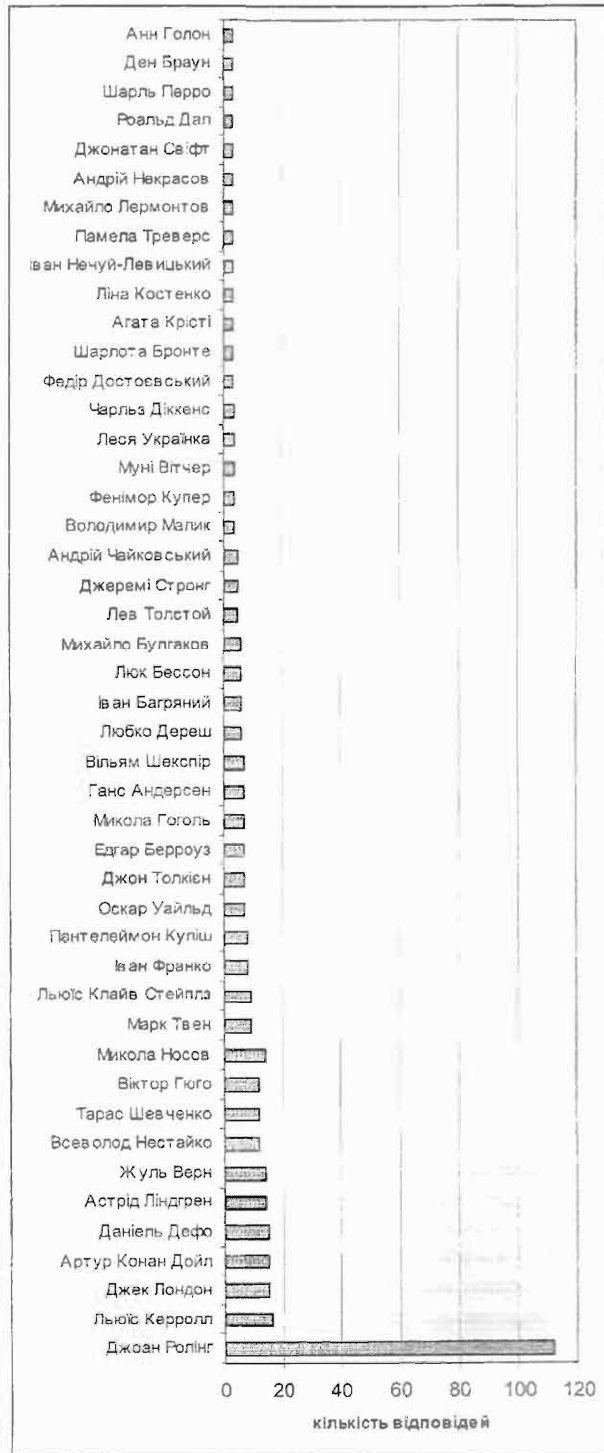


Рис. 3. Найпоширеніші відповіді респондентів на питання «Назвіть книгу, яка найбільше вразила вашу дитину»

Серед улюблених книг українських школярів, як зазначили батьки, відповідаючи на питання «Назвіть книгу, яка найбільше вразила вашу дитину», видавця світового бестселера Джоан Ролінг про Гаррі Потера. Така відповідь була зазначена у кожній десятій анкеті. Не залишили байдужими українських школярів твори Льюїса Керолла «Аліса в країні чудес», Жуль Верна «П'ятнадцятирічний капітан», «Тасмнічий острів», «Діти капітана Гранта», «20000 лье під водою», «Навколо світу за 80 днів», Данієля Дефо «Пригоди Робінзона Крузо», детективи Артура Конан Дойла та Агати Крісті, Олександра Дюма «Три мушкетери», «Робін Гуд», Джека Лондона «Біле ікло», Астрід Ліндгрєн «Пепші Довгапанчоха», Віктора Гюго «Собор Паризької Богоматері», Роберта Льюїса Стівенсона «Острів скарбів», Марка Твена «Пригоди Тома Сойєра» та «Принц і злидар», Джона Толкієна «Володар перснів», Вільяма Шекспіра «Ромео і Джульєта», Муні Вітчер «Ніна — дівчинка планети Шостого Місяця», «Ніна і тасмне око Атлантиди», Льюїса Клайва Стейплза «Хроніки Нарнії», Люка Бессона «Артур і мініпути», «Артур і війна двох світів», Гаврила Троєпольського «Білий Бім Чорне вухо», Джона Толкієна «Володар перснів», Едгарла Бєроуза «Тарзан», Роберта Льюїса Стівенсона «Острів скарбів», Джереї Стронга «Ракста на чотирьох лапах», «Мій тато і зелений алігатор та інші історії», «Гармидер у школі», Всеволода Нєстайка «Торєадори з Васюківки» та інші. Серед ссрійних видань названо «Зарубіжні письменники — дітям», «Читаємо під партою», «Я пізнаю світ».

Як показали результати дослідження, анкетовані вважають, що їхні діти загалом люблять читати. У більшості сімей є домашні бібліотеки, батьки за допомогою різних способів намагаються привити дитині любов до читання. Однак не всі батьки цікавляться читацькими вподобаннями своїх дітей. Вони не змогли зазначити, які книги любить дитина, уникали запитання про те, яку літературу рекомендують дітям. Це свідчить і про низьку читацьку активність батьків.

Проведене соціологічне дослідження дало можливість не лише з'ясувати думку батьків про читацькі інтереси дітей, а й сприяти пропаганді книги і читання у сім'ї, показати батькам можливі шляхи залучення дітей до читання, краще пізнати читацькі уподобання та зацікавлення дітей.

1. Афанасенко О. Читання як об'єктивний чинник розвитку книжкового ринку / О. Афанасенко // Вісник Книжкової палати. — 2008. — №2. — С. 9–11.
2. Богданов Г. Соціологія вивчення інформаційних потреб читачів (Україна — Німеччина) / Г. Богданов // Вісник Книжкової палати. — 2006. — №2. — С. 16–20.
3. Мастипан О. Моніторинг купівельного та читацького попиту населення України (1997–2003) / О. Мастипан, В. Студєнкова // Соціологічні дослідження в бібліотеках : інформ.-аналіт. бюл. — К., 2004. — Вип. 29. — С. 3–15.
4. Мастипан О. Читач — основний об'єкт соціологічних досліджень / О. Мастипан // Соціологічні дослідження в бібліотечі : інформ.-аналіт. бюл. — К., 1998. — Вип. 22. — С. 3–22.
5. Новальська Т. Читання в Україні в новому столітті / Т. Новальська // Вісник Книжкової палати. — 2002. — № 12. — С. 21–24.
6. Повний Звіт Інни Волосєвич, GfK Ukraine, Дослідження ринку книжок в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.irf.kiev.ua/ua/ini/bookproject/news/?doc:int=5766>.
7. Порядина М. Е. Чтение и книжный рынок в информационном обществе / М. Е. Порядина,

В. А. Сироженко. К. М. Сухоруков ; Рос. Кн. Палата. — М. : РКП, 2006. — 128 с. — (Московское книжное дело сегодня). 8. Савіна З. Сучасний читач та тенденції читання в Україні / З. Савіна // Бібл. планета. — 2001. — № 1. — С. 9–10. 9. Соціологічне дослідження «Інформаційні потреби молодіжного середовища та можливості бібліотеки в їх задоволенні» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.unbib.mk.ua/index.php>. 10. Хімчук О. Є. Маркетингове дослідження інформаційних потреб учнів шкіл нового типу: регіональний аспект / О. Є. Хімчук // Вісник Книжкової палати. — 1998. — № 11. — С. 21–26.

КНИЖНАЯ СРЕДА СЕМЬИ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ЗАИНТЕРЕСОВАННОСТИ РЕБЕНКА

Отражены результаты анкетного опроса родителей львовских школьников, который проводился кафедрой книговедения и коммерческой деятельности Украинской академии печати в пределах проекта «Исследования процессов книгоиспользования среди молодежи». Проанализированы ответы родителей относительно структуры, мотивов чтения их детей, источников удовлетворения книжных потребностей, способов поощрения к чтению и тому подобное.

BOOK ENVIRONMENT IN THE FAMILY AS FACTOR FORMING THE READER'S INTERESTS OF A CHILD

The results of parents questioning of Lviv schoolchildren, conducted by the department of bibliology and commercial activity of the Ukrainian Academy of Printing within the limits of the project «Research of book reading processes among youth» are enlightened. Parent's answers are analyzed in relation to a structure, reasons of reading of their children, sources of satisfaction of book necessities, methods of encouragement to reading and others like that.

Стаття надійшла 11.11.2010